

Jobst Ágnes: Csepreg a 20. századi történelem viharában, 1900–1960. Szombathely: Szülőföld Kiadó, 2020. 232 p.

Már kézbe vehető Jobst Ágnes könyve, amelyből igen sok mindent megtudhatunk a nyugat-dunántúli kisváros – egykor civitas, majd mezőváros, nagyközség, negyedszázada ismét város – 1900 és 1960 közötti történetéről. Önmagán messze túlmutató jelentősége van a két emberöltőnyi időt áttekintő összefoglalásnak, hiszen Csepreg példáján keresztül részletes betekintést nyújt a vidéki Magyarország korabeli helyi társadalmába, közéletébe.

A figyelemfelhívó címválasztás kapcsán megállapítható, hogy az igazán viharos események nagyjából elkerültek Csepreget. Kivételként csak az 1951. évi összeesküvéssperrel, majd a szerény 1956-os helyi eseményekkel kapcsolatos letartóztatások említhetők.

E rövid ismertetésnek azonban nem célja az értékes összefoglaló munka részletes tartalmi ismertetése. Csak annyit mondok, hogy minden lakóhelye iránt érdeklődő csepregi könyvespolcán ott a helye! Természetesen nem nyújthat a helyi társadalom és gazdasági élet minden szeletére kiterjedő képet. Egyenletesnek sem mondható, hiszen az 1950-es évek történései – a helyi rendszerellenes összeesküvés majd a forradalom helyi eseményei, szereplői felől közelíti meg témáját. Emiatt főként az 1918 előtti időszak inkább csak jelzésszerűen szerepel a feldolgozásban. Nem igazán részletes és további forrásfeltárást, kutatást kíván a két világháború közti korszak helyi története.

Ami azonban különösen kiemelendő, hogy a kötetben valóságos életrajzi kislexikon található, hiteles adatokkal mindkét világháború csepregi áldozatairól, hősi halottairól. Kiderült, hogy az eddig ismert 172 fön túl még 32 csepregi emberéletbe került az 1. világháború. A második világégésben is 28 fővel többen haltak hősi halált, mint ahányan az 1989-ben emelt emlékművön szerepelnek.

Az 1. világháborúhoz kapcsolódó helyi áldozatok száma tehát 204 fő. Ők kivétel nélkül katonaként a frontok valamelyikén vesztették életüket.

A 2. világháború alatt a kis számú polgári áldozatokkal együtt 107 személy vesztette életét. Utóbbi számhoz adandó a helyi zsidóság 36 fős vesztesége is, bár utóbbi csak időrendileg kapcsolódott a háborúhoz.

Kiderült, hogy eddig rosszul tudtuk a csepregi 1. világháborús emlékmű alkotóját. Azt nem a környék legtöbb emlékművét készítő Hudetz József, hanem a jóval nevesebbnek számító budapesti Vass Viktor szobrászművész készítette.

Alapos és tárgyilagos képet kapunk az 1951. és 1953. évi perekben elítélt, a Rákosi-rendszerrel elégedetlen csepregi szervezkedőkről és 1956 helyi eseményeiről is. A szereplők rövid, lényegre törő bemutatása igazán dokumentum értékű. Jól használhatóvá teszi a kötetet a személynév-mutató is, amelyből könnyen kikereshető egy-egy a várostörténetben megemlített személy konkrét főszövegbeli szereplése.

Csepreg 18–20. századi története alaposabb feltárásának, bemutatásnak első fontos mérföldköve Jobst Ágnes munkája. Remélhetően folytatásra és folytatókra talál majd. Ahhoz ugyanis, hogy megtudjuk kik vagyunk és hol élünk, tisztában kell lennünk az előzményekkel. Historia est magistra vitae! – hogy Cicero időtálló bölcsességét idézzem.

(Dénes József)